

Een kader voor wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen

**EEN KADER VOOR
WETTELIJK TUCHTRECHT
VOOR DE VRIJE BEROEPEN**

Tjeerd Zuidema

Opmaak binnenwerk en omslagontwerp: Textcetera, Den Haag

© 2026 Tjeerd Zuidema | WJS uitgevers

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

ISBN 978-94-93458-28-4

NUR 820

wjs-uitgevers.nl

VOORWOORD

Voor u ligt een bevlogen pleidooi voor de weg naar een geharmoniseerd wettelijk tucht(proces)recht. Zoals aan het slot van het pleidooi al realistisch wordt ingeschat, zal dat een lange weg zijn. Maar ergens en eens moet je de eerste stap zetten. Het zaadje moet eerst worden geplant voordat er op enig moment kan worden geoogst.

De inventarisatie die Zuidema heeft gemaakt, is grondig en laat zien dat er een palet aan verschillen (maar ook overeenkomsten) is tussen het wettelijk geregelde tuchtrecht van de diverse beroepsgroepen. Zuidema laat zien waar de verschillen zitten, wat deze inhouden en doet aanbevelingen aan de belanghebbende partijen om ze aan te pakken. Deze exercitie is, zoals hij zelf schrijft, noodzakelijk om de volgende stap naar herinrichting en harmonisatie van het tucht(proces)recht te kunnen zetten.

De praktijk leert dat voor het harmoniseren van een deel van de verschillen wetswijzingen nodig zijn. Daarvoor doet Zuidema diverse aanbevelingen aan de wetgever. Hij geeft echter aan het slot van zijn pleidooi ook aan dat niets verschillende spelers in het tuchtrecht ervan hoeft te weerhouden alvast eerste stappen te zetten waarmee ongerijmdheden en niet te verklaren verschillen kunnen worden opgeruimd.

De ideeën en vergezichten voor een toekomstig tucht(proces)recht zijn inspirerend en heel waardevol voor verdere discussie en gedachtevorming.

De voorzitters van de appeltuchtcolleges hebben inmiddels de handschoen opgepakt. Zij willen zich eerst concentreren op harmonisatie van tucht(proces)onderwerpen die in hun invloedssfeer ligt. Zo is er inmiddels een inventarisatie gemaakt van onderwerpen waarvoor harmonisatie wenselijk zou zijn en waarvoor geen wetswijziging nodig is. Met deze eerste stappen willen we het pad naar harmonisering inzetten.

De voorzitters van de appeltuchtcolleges onderschrijven het belang van een geharmoniseerd tucht(proces)recht. Het streven om verschillen in het tucht(proces)recht die niet goed te verklaren of te rechtvaardigen zijn op te lossen, verdient dan ook blijvende aandacht.¹

Namens alle voorzitters van de wettelijke appeltuchtcolleges,
J. Blokland, voorzitter hof van discipline
Z.J. Oosting, voorzitter Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg

Oktober 2025

¹ Recentelijk is daar in het *Tijdschrift Tuchtrecht* nog een artikel aan gewijd: mr. H.J. Weijers, 'De voortzetting van een tuchtprocedure na intrekking van de tuchtklacht, Een onderzoek naar art. 47a Advocatenwet en art. 99 Wet op het notarisambt', *TT* 2025, afl. 3, p. 222 e.v.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
1 Inleiding	9
2 Uitgangspunten van het wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen	13
3 Uitwerking uitgangspunten	15
3.1 A. Groep	15
3.1.1 Afgebakende groep	15
3.1.2 Coherente groep	17
3.2 B. Maatschappelijke positie	20
3.2.1 Openbaar belang en geprivilegieerde positie	20
3.2.2 Verantwoordingsplicht	24
3.2.3 Verantwoordingsplicht versus geheimhoudingsplicht vertrouwensberoepen	29
3.3 C. Doel en verantwoordelijkheid	33
3.3.1 Kwaliteitsbewaking beroepsuitoefening en legitimatie tegenover samenleving	33
3.3.2 Verdeling verantwoordelijkheden bij klachtafhandeling	34
3.3.3 Positie klager in het tuchtrecht	43
3.3.4 Verantwoordelijkheid voor financiering	47
3.4 D. Normering en toetsing	50
3.4.1 Professionele standaard	50
3.4.2 Tuchtcollege met beroepsgenoten	52

3.5	E. Handhaving	61
3.5.1	Maatregelcatalogus	61
3.5.2	Tenuitvoerlegging maatregel en toezicht op naleving	68
3.5.3	Openbaarmaking	69
4	Hoe nu verder?	73
4.1.	Opdracht aan de spelers in het tuchtrecht	73
4.2	Gefaseerde aanpak	76
4.2.1	Tuchtrechtspraak voor de juridische beroepen	76
4.2.2	Tuchtrechtspraak voor de financiële dienstverleners	79
4.2.3	Tuchtrechtspraak voor de (dier)geneeskundigen	81
4.2.4	Tuchtrechtspraak voor overige beroepen	86
5	Tot slot	87

HOOFDSTUK I

INLEIDING

Al langere tijd wordt er met enige regelmaat en in verschillende bewoordingen op aangedrongen het wettelijk tucht(proces)recht voor beroepsbeoefenaren¹ voor de vrije beroepsgroepen te harmoniseren. Het gaat dan om accountants, advocaten, diergeneeskundigen, deurwaarders, loodsen, octrooigemachtigden, notarissen, zeevarenden en zorgverleners. In september 2010 heeft dit geleid tot een voorontwerp Kaderwet tuchtprocesrecht, maar dit heeft geen vervolg gekregen. Sindsdien zijn deze geluiden allerm minst verstomd.² De roep om harmonisatie wordt vaak luider naar aanleiding van deelonderwerpen waarbij onderlinge verschillen worden blootgelegd waarvoor geen rechtvaardiging te vinden is, anders dan de verklaring dat dit historisch zo is gegroeid.³ In de vakliteratuur is regelmatig aangehaald dat het tuchtrecht een eigen aard en van alles wat heeft:

‘Het is ooit vergeleken met ‘een straathond, een kruising van zuiver civielrechtelijke, strafrechtelijke en administratieve ouders die op geen raszuiverheid

¹ Enkel omwille van de leesbaarheid worden beroepsbeoefenaren en andere personen hierna aangeduid in mannelijk enkelvoud.

² Zie bijv. D.J. Hesemans & N.H.J. Huls, ‘Naar een verdere modernisering van het tuchtrecht’, *Regelmaat* (32) 2017, afl. 2, p. 75 e.v.; A.W. Jongbloed, ‘Gedachten over (nieuw, geüniformeerd) tuchtrecht’, *TvPP* 2023, afl. 1, p. 1 e.v.

³ M.b.t. herziening B.C.M. Waaijer, ‘Het rechtsmiddel herziening in het tuchtrecht: Voort met de Kaderwet Tucht(proces-)recht voor vrije beroepen!’, *WPNR* 2012/6927; m.b.t. een andere hoedanigheid: L.E. Verwey, ‘Wat ben ik, wat mag ik?’, *TT* 2022, afl. 4; m.b.t. voortzetting na intrekking tuchtklacht: H.J. Weijers, ‘De voortzetting van een tuchtprocedure na intrekking van de tuchtklacht’, *TT* 2025, afl. 24; m.b.t. verwijzingsregels: Gerechtshof Amsterdam 2 februari 2023, *ECLI:NL:GHAMS:2023:286* m.nt. L. Verwey *TT* 2023/3. R. de Graaff, T.A. Keijzer, C.C. de Kluiver en M. Samadi, ‘Her-nieuwde aandacht voor het tuchtrecht’, *AA*20160490, p. 490 e.v.

aanspraak kan maken. En niettemin bij degenen die met hem te maken hebben grote sympathie kan oproepen'.⁴

Mijn indruk is dat vandaag de dag het tuchtrecht op steeds minder sympathie kan rekenen. Er is nu sprake van een lappendeken aan tuchtrechtelijke regelingen. Gedeelde gemeenschappelijke uitgangspunten ontbreken. Het tuchtrecht per doelgroep is bovendien verschillend gepositioneerd, georganiseerd en gefinancierd. Met een overkoepelende blik mag de nadere uitwerking per beroepsgroep in verschillende procesregels als verwarrend worden bestempeld.

Dit doet afbreuk aan het gezag dat aan tuchtrechtspraak ontleend mag worden. De samenleving mag verwachten dat het wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen op een begrijpelijke wijze is vormgegeven en dat onderlinge verschillen uitlegbaar zijn.

Het geeft bovendien voeding aan gemor vanuit de beroepsgroepen die aan wettelijk tuchtrecht onderworpen zijn, zoals: het tuchtrecht is (te) punitief en zeer belastend in plaats van lerend⁵ (gezondheidszorg en notariaat), het is niet op kwaliteit van de beroepsuitoefening gericht⁶ (advocatuur) en het is in algemene zin 'verstikkend'.⁷

⁴ E.M. Wesseling-van Gent, 'Zelfregulering in verzekeringszaken en de eisen van behoorlijke rechtspleging', *AV&S* 2008, 42, p. 304, en daarna herhaaldelijk aangehaald: C.J.M. Klaassen, 'Inleiding', *NvVP* 2009, p. 10; H. den Tonkelaar, 'Terugkerende vragen in het tuchtrecht', *AA* juli/augustus 2016, p. 564 e.v.; R.L. Herregodts, *Gemeenschappelijke normen voor vertrouwensberoepen*, 2018, p. 41; M.F.J.N. van Osch, 'Tuchtprocesrecht' (hoofdstuk 8), in: R.L. Herregodts & M.L. Batting (red.), *Handboek Tuchtrecht*, Boom Juridisch 2022, p. 419.

⁵ Zie bijvoorbeeld R.L. Herregodts, C.A. Bol, J. Weenink & M.L.M. Hertogh, *Toekomstbestendig Tuchtrecht. De lerende werking van het tuchtrecht en team- en netwerkverantwoordelijkheid in het tuchtrecht op grond van de Wet BIG*, Rijksuniversiteit Groningen 2022; J. Legemaate, 'De betekenis van het medisch tuchtrecht voor de kwaliteit van zorg', *NJB* 2021/1509 en recentelijk naar aanleiding van een enquête in *Medisch Contact*: 'KNMG: Tuchtrecht veroorzaakt angst en onzekerheid bij artsen', 31 januari 2025; B.C.M. Waaijer, 'Notarieel tuchtrecht als remedie. En, helpt het?', *WPNR* 7363 37814479; 'Inzicht in tuchtrecht', *Notariaat Magazine* 2024, afl. 2; A.H.N. Stollenwerck, 'Common Sense', *FTV* 2024/32.

⁶ R.L. Herregodts, *Gemeenschappelijke normen voor vertrouwensberoepen*, Boom Juridische uitgevers 2018, p. 483 e.v.

⁷ J.E. Soeharno, 'Slotbeschouwing: onbekend maakt onbemind. Terug naar het doel van het tuchtrecht' (hoofdstuk 12), in: R.L. Herregodts & M.L. Batting (red.), *Handboek Tuchtrecht*, Boom Juridisch 2022 p. 525 e.v.

De roep om het voorontwerp Kaderwet tuchtprocesrecht weer uit de kast te halen en af te stoffen komt herhaaldelijk terug, maar concrete stappen in die richting zijn nog niet gezet.⁸ De urgentie om daartoe over te gaan is inmiddels groot. Daarvoor is echter een fundament nodig, dat bestaat uit gemeenschappelijke uitgangspunten.

Met dit boek is beoogd een kader te geven voor de herinrichting van het wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen. Daarbij zal ik enkele handvatten geven en oplossingsrichtingen voorstellen. Herinrichting is een noodzakelijke voorwaarde om werkelijk gehoor te kunnen geven aan de roep om een samenhangend tucht(proces)recht voor de vrije beroepen.

⁸ G.L. Maaldrink, 'Een nieuw decennium, hét moment voor een Kaderwet tuchtrechtspraak', *TT* 2020.

HOOFDSTUK 2

UITGANGSPUNTEN VAN HET WETTELIJK TUCHTRECHT VOOR DE VRIJE BEROEPEN

Herregodts heeft in haar bijdrage aan het boek *Regie, regie, regie* uit de parlementaire geschiedenis bij de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, de Jeugdwet en de Wet op het financieel toezicht enige criteria afgeleid aan de hand waarvan beoordeeld kan worden of (zelf)regulering door middel van tuchtrecht een doeltreffend instrument is voor de bewaking van de kwaliteit van de beroepsuitoefening van de leden van een beroepsgroep. Die criteria luiden: afhankelijkheid van de cliënt, zelfstandigheid en beschikking over goed hanteerbare gedragsnormen.¹

Voor het wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen kunnen deze criteria in de vorm van uitgangspunten nader worden ingekleurd. Ook kunnen er enige uitgangspunten aan worden toegevoegd.

Om het wettelijk tuchtrecht voor de vrije beroepen de beoogde samenhang te geven, waarmee het eigen karakter van dit tuchtrecht tot uitdrukking komt waaraan gevolgen verboden kunnen worden, noem ik de volgende uitgangspunten met uitwerking:

¹ Herregodts, R., 'Doeltreffend tuchtrecht: Wanneer tuchtrecht volgens de wetgever een geschikt instrument is om te sturen op kwaliteit', in S. Munneke, H. Tolsma & H. Winter (red.), *Regie, regie, regie...: Over maatschappelijke problemen en de terugkeer van de sturende overheid*, Boom Juridisch, p. 159-176.

Uitgangspunten	Uitwerking
A. Groep	Afgebakende groep (3.1.1) Coherente groep (3.1.2)
B. Maatschappelijke positie	Openbaar belang en geprivilegieerde positie (3.2.1) Verantwoordingsplicht (3.2.2) Verantwoordingsplicht versus geheimhoudingsplicht vertrouwensberoepen (3.2.3)
C. Doel en verantwoordelijkheid	Kwaliteitsbewaking beroepsuitoefening en legitimatie tegenover samenleving (3.3.1) Verdeling verantwoordelijkheden bij klacht-afhandeling (3.3.2) Positie klager in het tuchtrecht (3.3.3) Verantwoordelijkheid voor financiering (3.3.4)
D. Normering en toetsing	Professionele standaard (3.4.1) Tuchtcollege met beroepsgenoten (3.4.2)
E. Handhaving	Maatregelcatalogus (3.5.1) Tenuitvoerlegging maatregel en toezicht op naleving (3.5.2) Openbaarmaking (3.5.3)

HOOFDSTUK 3

UITWERKING UITGANGSPUNTEN

3.1 A. GROEP

3.1.1 *Afgebakende groep*

Het wettelijk, niet-hiërarchisch tuchtrecht ziet op een beperkte groep beroepsbeoefenaren. Voor deze groep gelden toelatingseisen, zoals voorafgaande opleidingseisen en de inschrijving van de beroepsbeoefenaar in het voor de beroepsgroep bestemde register onder de opschortende voorwaarde dat een stageperiode met goed gevolg wordt afgerond.¹ De advocatuur kent bijvoorbeeld een verplichte (tweejarige) beroepsopleiding, die tot doel heeft bij te dragen aan de kwaliteit van de advocatuur. In deze beroepsopleiding staan praktische vaardigheden, ethiek en het toepassen van juridische kennis centraal. De kernwaarden voor de advocaat zijn daarbij expliciet in de opleiding verankerd.

Eenmaal toegelaten, vindt registratie plaats. De registratie wordt nauwgezet bijgehouden zodat op elk moment nagegaan kan worden wie op welk

¹ Accountancy: art. 48 e.v. Wet op het accountantsberoep; advocatuur: art. 2 en 2b Advocatenwet en art. 3.8 e.v. Verordening op de advocatuur; notariaat: art. 6 en 31 e.v. Wet op het notarisambt en Stageverordening en Verordening vakbekwaamheid; gerechtsdeurwaarders: art. 5 Gerechtsdeurwaarderswet, Gerechtsdeurwaardersverordening en Besluit opleiding en stage gerechtsdeurwaardersambt; gezondheidszorg: art. 3 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en bijvoorbeeld Besluit opleidingseisen en deskundigheidsgebied physician assisant; diergeneeskunde: art. 4.1 Wet dieren en Besluit Diergeneeskundigen; octrooigemachtigden: art. 23a Rijksoctrooiwet en art. 27a Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet; loodsen: art. 9 en 22 Loodsenwet; zeevarenden: art. 68 Wet zeevarenden en art. 8.1 e.v. Regeling zeevarenden en Besluit opleidingen en bevoegdheden nautische beroepsbeoefenaren.

moment deel uitmaakt van de beroepsgroep.² Daarmee is afgebakend wie op welk moment aan het wettelijk geregelde tuchtrecht is onderworpen. De beroepsbeoefenaar kan niet tuchtrechtelijk worden aangesproken voor gedrag voorafgaand aan de inschrijving³ en voor gedrag na de uitschrijving.⁴ De beroepsbeoefenaar blijft bij een schorsing of tijdelijke doorhaling wel aan het tuchtrecht onderworpen.⁵ Ook blijft de beroepsbeoefenaar na uitschrijving wel onderworpen aan het tuchtrecht voor handelen of nalaten gedurende de tijd dat de beroepsbeoefenaar ingeschreven stond.⁶

De wijze van registratie van de beroepsbeoefenaar is verschillend uitgewerkt. In de advocatuur, het notariaat, de gerechtsdeurwaarders en de accountancy wordt de registratie verzorgd door de beroepsorganisatie zelf.⁷ Voor andere beroepsgroepen (die geen eigen publiekrechtelijke beroepsorganisatie hebben) is de registratie ondergebracht bij uitvoeringsorganisaties die onder een ministerie vallen.⁸

Voor zorgverleners is er een BIG-register. Daarin worden degenen die aan de daarvoor gestelde voorwaarden voldoen, op hun aanvraag ingeschreven.⁹ De registratievoorschriften zijn uitgewerkt in het Registratiebesluit BIG. Het BIG-register wordt uitgevoerd door het CIBG, een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De Wet dieren bepaalt dat de minister (van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)) een openbaar register bijhoudt van personen die een opleiding op het gebied van de diergeneeskunde met goed gevolg hebben voltooid en andere personen die worden toegelaten tot het beroepsmatig verrichten

² Art. 36 e.v. Wet op het accountantsberoep, art. 1 Advocatenwet, art. 5 Wet op het Notarisambt, art. 1a Gerechtsdeurwaarderswet, art. 3 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg, art. 4.1 Wet dieren, art. 23a Rijksoctrooiwet 1995, art. 21 Loodsenwet, art. 65 Wet zeevarenden.

³ HvD 20 april 2015, ECLI:NL:TAHVD:2015:122.

⁴ Vergelijk Vz. RvD 's-Hertogenbosch 9 juli 2020, ECLI:NL:TADRSHE:2020:50.

⁵ Art. 41 lid 7 Wet tuchtrechtspraak accountants, art. 47c lid 1 Advocatenwet, art. 34 lid 5 Gerechtsdeurwaarderswet; zie ook VBC 21 november 2024, ECLI:NL:TDIVBC:2024:24 met een wenk aan de regelgever om duidelijk te maken dat het veterinair tuchtrecht wel degelijk van toepassing is op een geschorste dierenarts.

⁶ Art. 47c lid 2 Advocatenwet, art. 93 lid 2 Wet op het Notarisambt, art. 34 lid 5 Gerechtsdeurwaarderswet, art. 47 lid 4 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg; zie ook art. 3.8 concept-ontwerp Kaderwet tuchtprocesrecht.

⁷ Art. 8 Advocatenwet, art. 89 Wet op het notarisambt, art. 1a Gerechtsdeurwaarderswet en art. 11 Wet op het accountantsberoep.

⁸ Voor zeevarenden is er een Centraal register bemanningsgegevens. Het openbaar loodsenregister is ondergebracht bij de Nederlandse loodsenorganisatie. Het Octrooiencentrum Nederland is verantwoordelijk voor een register van octrooigemachtigden.

⁹ Art. 3 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg.

van diergeneeskundige handelingen.¹⁰ Dit openbare register wordt beheerd door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), die onder het ministerie van LNV valt.

Het verdient aanbeveling de afbakening voor alle beroepsgroepen die aan wettelijk tuchtrecht onderworpen zijn als volgt te regelen. De wetgever behoort te definiëren wie onder de doelgroep valt. De verantwoordelijkheid voor de registratie van beroepsbeoefenaren moet worden belegd bij een publiekrechtelijke beroepsorganisatie met verordenende bevoegdheden tegenover de leden van de beroepsgroep. Deze beroepsorganisatie kan dan bij verordening vaststellen aan welke (nadere) voorwaarden de beroepsbeoefenaar moet voldoen om geregistreerd te worden en geregistreerd te blijven. Ook kan de beroepsorganisatie dan bijhouden of de beroepsbeoefenaar nog aan de voorwaarden voldoet en registreren of en zo ja welke tuchtmaatregelen zijn opgelegd. De (externe) toezichthouder behoort te controleren of de beroepsorganisatie hieraan correct uitvoering geeft.

3.1.2 *Coherente groep*

Vergelijkbare verantwoordelijkheden, professionele autonomie, (specialistische) kennis en ervaring, vergelijkbare werkzaamheden en opleiding van leden binnen een beroepsgroep dragen bij aan een logische samenhang binnen die groep. Deze coherentie is vereist voor de ontwikkeling van een gedeelde beroepsethiek, die tot uitdrukking komt in de eedaflegging, het in acht nemen en uitdragen van de voor de betreffende beroepsgroep geldende kernwaarden en een uit die gemeenschappelijkheid voortkomend normenkader (zie paragraaf 3.2.2 en 3.4.1).

De interne organisatie van de beroepsgroep behoort daarbij zo te zijn ingericht dat deze coherentie wordt versterkt. Zo heeft binnen de accountancy de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding een themagericht raamwerk ontwikkeld voor de accountantsopleiding, dat is gebaseerd op de onlangs door de ledenvergadering van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) bij verordening vastgestelde beroepsprofielen.¹¹

Daarbij zijn de titels registeraccountant en accountant-administratieconsulent vervangen door register auditor (RA) en accountant adviseur (AA). Deze beroepsprofielen dienen drie doelen: ter legitimatie, om de buitenwereld een

¹⁰ Art. 4.3 Wet dieren.

¹¹ Verordening op de beroepsprofielen, 2025.

beeld te geven van wat het beroep inhoudt en als raamwerk voor kwalificaties en opleidingen.¹²

In de zeevaart vallen alleen de kapiteins en scheepsofficieren onder het tuchtrecht en niet de scheepsgezellen.¹³ Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat hiervan is afgezien met het volgende argument:

‘Het belangrijkste kenmerk van tuchtrecht is dat het een stelsel is, gericht op de handhaving van groepsnormen, die gelden voor de leden van een bepaalde, coherente beroepsgroep. De handhaving van deze groepsnormen strekt ter waarborging van de kwaliteit van de beroepsuitoefening door de leden van deze beroepsgroep. (...) De gedragsnorm van “goed zeemanschap” geldt alleen voor de kapitein en voor de scheepsofficieren, en niet voor andere beroepsgroepen. Scheepsgezellen oefenen hun functie aan boord altijd uit onder de verantwoordelijkheid van de kapitein of van een scheepsofficier. (...) Uitbreiding van het tuchtrecht met de beroepsgroep scheepsgezellen is derhalve niet wenselijk.’¹⁴

Zo vallen ook alleen advocaten, notarissen, toegevoegd notarissen, kandidaat-notarissen, gerechtsdeurwaarders, kandidaat-gerechtsdeurwaarders, toegevoegd gerechtsdeurwaarders, waarnemend gerechtsdeurwaarders, register auditors (RA) en accountant-adviseurs (AA) onder het tuchtrecht en bijvoorbeeld niet de bij deze kantoren werkzame juridisch medewerkers, klerken en fiscalisten. Specialisatie binnen deze beroepsgroepen, waardoor bijvoorbeeld steeds meer advocaten in de praktijk de rechtszaal niet meer zien (en feitelijk geen gebruik maken van hun procesmonopolie), maakt het wel moeilijker een voor de gehele beroepsgroep geldende professionele standaard vast te stellen.¹⁵ Hetzelfde geldt als beroepsbeoefenaren in andere hoedanigheden optreden, bijvoorbeeld die van curator, bewindvoerder, mediator, executeur of onderzoeker. In de gezondheidszorg is de kring van zorgverleners die aan het tuchtrecht onderworpen zijn steeds meer uitgedijd met andere aanverwante beroepsgroepen:

¹² Zie ook: Expertgroep i.o.v. Kwartiermakers Toekomst Accountancysector en NBA, *Tijd voor heldere keuzes, Advies over ontwerp beroepsprofielen en (stelsel van) opleidingen tot accountant adviseur en register auditor*, september 2023; Kwartiermakers toekomst accountancy, *Druk en tegendruk Slotrapportage kwartiermakers toekomst accountancy*, 30 oktober 2023.

¹³ Art. 55a lid 1 Wet zeevarenden.

¹⁴ *Kamerstukken II* 2002/03, 28803, nr. 3, MvT Wijziging van de Zeevaartbemanningwet in verband met de invoering van tuchtrechtspraak.

¹⁵ Reglement keurmerk specialisatieverenigingen vastgesteld tijdens de vergadering van de algemene raad van 26 augustus 2013 A.

de physician assistant per 1-9-2018, de orthopedagoog-generalist per 1-1-2020 en de klinisch technoloog per 1-7-2020.¹⁶ Daarnaast is er een experiment met de bachelor medisch hulpverlener (per 1-1-2019) en geregistreerd mondhygiënist (per 1-7-2020).¹⁷ Het is de bedoeling de bachelor medisch hulpverlener (nu genoemd: medisch hulpverlener acute zorg) en de klinisch fysicus toe te voegen aan de kring van zorgverleners die aan het tuchtrecht zijn onderworpen.¹⁸ Deze steeds groter wordende variëteit van beroepsgroepen in de gezondheidszorg tast de coherentie aan. Bovendien is in de gezondheidszorg sinds een aantal jaren sprake van taakherschikking, waarbij taken die voorheen voorbehouden waren aan artsen (zelfstandig) kunnen worden uitgevoerd door andere beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg, zoals de verpleegkundig specialist.¹⁹ De diversiteit van verwante beroepsgroepen leidt tot de vraag hoe het te rechtvaardigen is dat de ene beroepsgroep wel is onderworpen aan het wettelijk tuchtrecht en de andere niet. Zo valt bijvoorbeeld de tandarts onder het wettelijk tuchtrecht, de mondhygiënist bij wijze van experiment ook, maar de tandprotheticus weer niet. Deze laatste beroepsgroep heeft alleen titelbescherming; het wordt aan de eigen verantwoordelijkheid van het publiek overgelaten of men zich wendt tot een deskundige tandprotheticus die een door de overheid geregelde opleiding heeft voltooid – te herkennen aan zijn titel – of tot iemand die zichzelf deskundige noemt, maar geen titel heeft.²⁰ Dat geldt in zekere zin ook voor diergeneeskundigen, waar naast de dierenarts ook andere personen zijn toegelaten tot het beroepsmatig verrichten van diergeneeskundige handelingen die aan het tuchtrecht zijn onderworpen²¹

¹⁶ Wet van 4 oktober 2017, houdende wijziging van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in verband met het opnemen van de physician assistant in de lijst van registerberoepen, het toekennen van zelfstandige bevoegdheid voor bepaalde voorbehouden handelingen aan physician assistants en verpleegkundig specialisten en het opnemen van de mogelijkheid tot het instellen van een tijdelijk register voor experimenteerberoepen, *Stb.* 2017, 374.

¹⁷ Art. 36a Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en Besluit van 5 april 2017, houdende regels inzake de opleiding, deskundigheid en tijdelijke zelfstandige bevoegdheid tot het verrichten van voorbehouden handelingen van de bachelor medisch hulpverlener (Tijdelijk besluit zelfstandige bevoegdheid bachelor medisch hulpverlener), *Stb.* 2017, 162.

¹⁸ *Kamerstukken II*, 2025/26, 36 832, nr. 3, MvT, p. 1 Wijziging van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in verband met het opnemen van medisch hulpverlener acute zorg en klinisch fysicus in de lijst van registerberoepen.

¹⁹ Zie in dit verband CTG 23 december 2024, ECLI:NL:TGZCTG:2024:200.

²⁰ Besluit van 22 augustus 1997, houdende regels inzake de opleiding tot en de deskundigheid van de tandprotheticus (Besluit opleidingseisen en deskundigheidsgebied tandprotheticus), *Stb.* 1997, 477.

²¹ Art. 8.15 Wet dieren.

(paraveterinair, diervetarts, dierverloskundige, castrator, embryotransplantator en dierfysiotherapeut).

Deze diversiteit maakt het ook moeilijker om af te bakenen waar de taken van de ene professional ophouden en die van de andere beginnen.²²

Overlap van werkzaamheden (zoals tussen zorgverleners) en differentiatie binnen een beroepsgroep (zoals bij de advocaten en accountants) bemoeilijken bovendien het formuleren van een heldere professionele standaard die voor elke beroepsbeoefenaar binnen de beroepsgroep geldt.

Het verdient daarom aanbeveling dat de wetgever niet alleen de groep beroepsbeoefenaren die onder het tuchtrecht valt zorgvuldig afbakt en uitlegt waarom daarvoor gekozen is, maar ook oog heeft voor de coherentie daarvan. Die coherentie moet zodanig wettelijk verankerd zijn, dat op de beroepsbeoefenaar een op de beroepsuitoefening toegespitste professionele standaard losgelaten kan worden. Die professionele standaard kan binnen de wettelijke kaders vervolgens door een publiekrechtelijke beroepsorganisatie met verordenende bevoegdheid tot een coherent geheel worden uitgewerkt in beroepsprofielen en opleidingseisen.

3.2 B. MAATSCHAPPELIJKE POSITIE

3.2.1 *Openbaar belang en geprivilegieerde positie*

Het openbaar belang bij een goede beroepsuitoefening komt onder meer tot uiting in de publiekrechtelijke regeling over de toelating, die beoogt te waarborgen dat de beroepsbeoefenaar ten minste voldoet aan geobjectiveerde minimumstandaarden met betrekking tot kwaliteit en integriteit. Vanwege dit belang, dat een algemeen doel heeft, kan de toepasselijkheid van het tuchtrecht niet contractueel (bijvoorbeeld in algemene voorwaarden) worden uitgesloten.²³ En als in een tuchtprocedure tussen klager en de beklaagde beroepsbeoefenaar een regeling wordt getroffen, wordt daarnaast getoetst of de procedure in het algemeen belang toch moet worden voortgezet.²⁴

²² Zie N.J.H. Huls & M.A. Kleiboer, 'Is er een toekomst voor wettelijk niet hiërarchisch tuchtrecht?' *AA* 2002, afl. 51.

²³ Zie Cbb 9 februari 2017, ECLI:NL:CBB:2017:54, r.o. 5.3 ECLI:NL:CBB:2017:54, College van Beroep voor het bedrijfsleven, 15/788 en 15/789.

²⁴ Zie art. 30 Wet tuchtrechtspraak accountants, art. 47a lid 2 Advocatenwet, art. 99 lid 22 Wet op het notarisambt, art. 65d lid 2 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en art. 8.23 lid 2 Wet dieren.